

“Hellup .....een dilemma!?!
Wat nu .....??!”

Workshop moreel beraad

Utrecht 24 mei 2019

Dr. Hans van Dartel
Ethicus, (np) verpleegkundige

opzet

- ▶ Verkenning 'moreel beraad' vanuit eigen praktijk
- ▶ Twee methodes: utrechts stappenplan en zorgethiek
- ▶ Doelen, inzet, en praktische inbedding
- ▶ Maar eerst wat anders.....

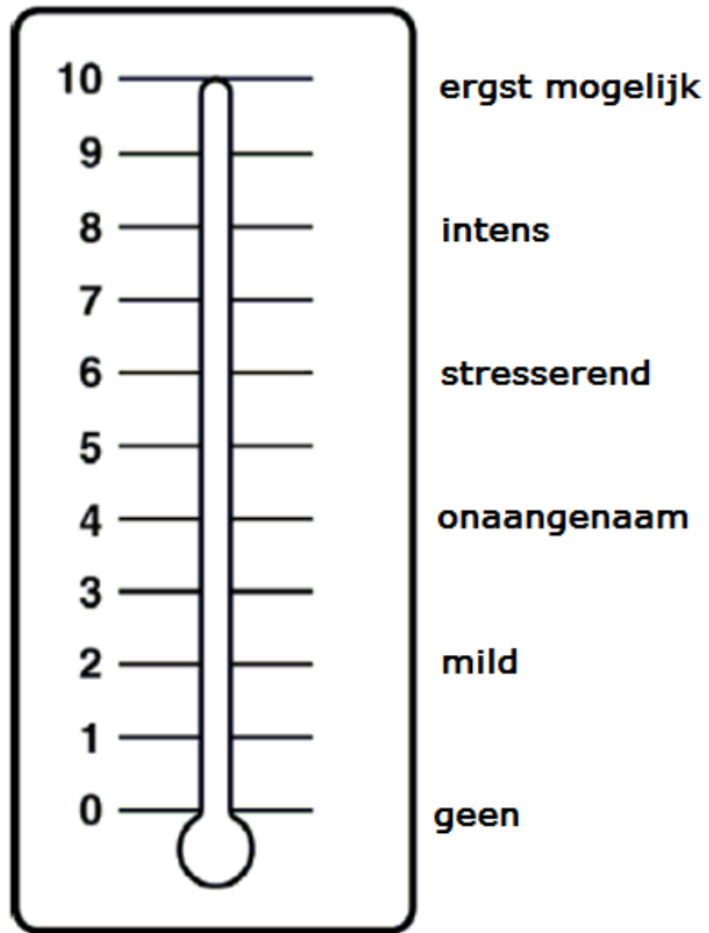
morele stress

Morele stress ervaar je wanneer je weet wat het ethisch goede of verantwoorde is om te doen, maar wanneer je er niet naar kan handelen omdat iets of iemand je tegenhoudt of hindert.

morele stressthermometer

Morele stressthermometer

in gesprek over goede zorg

Twee fundamentele vragen:

- 1. Wat is het goede om te doen?**
- 2. Wie moet ik zijn om een goed mens te zijn?**

Gespreksmethoden ontwikkeld in die lijn:

- 1. Oplossingsgerichte benaderingen: Utrechts stappenplan**
- 2. Houdingsgerichte benaderingen: zorgethisch gesprek**

stappenplan (Utrecht)

0. **Welke vragen roept deze casus op?**
1. **Wat is onder alle vragen die opkomen het morele kernprobleem?(stelling/vraag)**
2. **Welke reële handelingsalternatieven zijn er?**
3. **Welke informatie heb ik nodig?(om het probleem op te lossen))**
4. **Wie zijn betrokken (moreel)?**
5. **Welke argumenten kunnen worden aangevoerd?(pro en contra de stelling/vraag)**
6. **Wat is het gewicht van de argumenten in de casus?**
7. **Welke handelingsmogelijkheid verdient de voorkeur?**
8. **Welke concrete stappen vloeien hieruit voort?**
9. **Hoe voel ik me nu?**

1. een goed leven	2. een sociaal leven	3. volwaardig meedoen	4. ontplooiing ontwikkeling	5. ondersteunend
6. kwaliteit van leven	7. zelfbepaling; eigen regie	8. dialoog	9. vraaggericht	10. evaluatief
11. oplossingsgericht	12. samenwerking	13. deskundigheid	14. professionaliteit	15. betrouwbaarheid
16. reflectief	17. initiatiefrijk	18. proactief	19. creatief	20. lerend/leergierig
21. dichtbij	22. duurzame relatie	23. kleinschalig	24. zelf-organiserend	25. efficiënt
26. zelfstandig	27. vertrouwen	28. eenvoudig	29. verantwoord	30. aanspreekbaar
31. betekenisvol	32. waarde gestuurd	33. goede zorg	34. belevingsgericht	35. idealistisch
36. zelfkritisch	37. onderzoekend	38. inzetbereid – grote inzet	39. praktijkgericht	40. eigen waarde

vragen vanuit de zorgethiek

□ Zich zorgen maken

Waarover maak je je eigenlijk zorgen als je kijkt naar de behoeften van de client? Wat vergt volgens jou echt de *aandacht* ?

□ Zorg op zich nemen

In welke mate voel je je *verantwoordelijk* als het gaat om het verbeteren van de situatie?

□ Zorg verlenen

Over welke *competenties* beschik je als het gaat om het beantwoorden van de vragen van de client?

□ Zorg ontvangen

Denk je dat je zorg ook echt aan zal komen? In welke mate is de client ontvankelijk voor je zorg? Hoe *responsief* is je zorgaanbod?

doelen en inzet moreel beraad

Niveaus (Molewijk):

- ▶ **Casus:** verheldering (niet altijd oplossing)
- ▶ **Professional:** reflexiviteit; verantwoording keuzes
- ▶ **Team:** andere typen gesprekken/open gespreksklimaat
- ▶ **Organisatie:** reflexieve professionals in reflexieve organisatie; moreel klimaat

Inzet (De Bree en Veening; Manschot en Van Dartel)

- ▶ **Retrospectief (terugkijkend) of prospectief (vooruitkijkend)**
- ▶ **Houdingsgericht of probleemgericht**

Inbedding: afhankelijk van situatie/instelling

De superzorgverlener

